

Yeni İnsan Yayınevi
Ekoloji Serisi

Öykü Yaman

1992 doğumlu yazar ODTÜ’de lisansını ve yüksek lisansını psikoloji alanında tamamladıktan sonra iş bulana kadar İletişim Yayınları’nda staj yaptı. Bu süreçte bir yandan okuduğu romanlara inceleme yazarken, bir yandan da suluboya eskiz çalıştı. Şu an bir kamu kurumunda çalışmaktadır.

Emine Aksoydan

Emine Aksoydan, Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü’nden 1983 yılında mezun olduktan sonra yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Programı’nda, doktorasını aynı enstitünün Epidemiyoloji Programı’nda tamamlamıştır. Doktora sonrasında Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı’nda ve sonrasında Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü’nde öğretim üyeliği yapmıştır. Halk Sağlığı ve Toplum Beslenmesi alanında, ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış makale, kitap bölümü ve kitapları bulunmaktadır. 2013 yılında TÜBİTAK bursu ile gittiği ABD’de San Francisco State Üniversitesi’nde çalışmalar yapmıştır, ulusal ve uluslararası projelerde araştırmacı ve proje yürütücüsü olarak çalışmıştır.

2018 yılında, dünyamızın daha yaşanabilir hale getirilmesi için sınırlı kaynakların daha verimli kullanılabilmesi ve gelecek nesillere daha iyi bir dünya bırakmak amacıyla bilgiler üretmek ve bu bilgileri yaşam pratiğine dönüştürme hedefiyle Sürdürülebilir Yaşam Derneği’ni (SUYADER) kurmuştur. Sürdürülebilirlik alanındaki çalışmalarını bu işe gönül vermiş dernek üyeleri ve gönüllüleri ile birlikte sürdürmektedir.

Sürdürülebilir Yaşam Rehberi

Editörler:

Öykü Yaman

Emine Aksoydan

Yeni İnsan Yayınevi-241
Ekoloji Serisi-56
Sürdürülebilir Yaşam Rehberi
Öykü Yaman, Emine Aksoydan
I. Baskı, İstanbul, Haziran 2020
ISBN: 978-605-7764-29-4
Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur
Editör: Öykü Yaman, Emine Aksoydan
Editör Yardımcısı: Yağmur Poyraz
Kapak Tasarım: İrem Derya
Dizgi: İrem Derya
Sertifika No: 12186

Bu kitap Sürdürülebilir Yaşam Derneği ile ortaklaşa hazırlanmıştır.

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti. 2020
Bostancı Mah. Prof. Ali Nihat Tarlan Cad. No: 76/12 Kadıköy, İstanbul
Tel: (0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com
yeniinsanyayinevi@gmail.com
newhumanpublisher@yahoo.com
[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)
[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)
twitter.com/yeniinsanyayinevi

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli-Bağcılar-İSTANBUL
Sertifika No: 36150

Sürdürülebilir Yaşam Rehberi

Editörler:

Öykü Yaman

Emine Aksoydan

YENİİNSAN

İÇİNDEKİLER

Sürdürülebilir Yaşam Nedir?	9
Müberra Mızıkacı	
Neden Sürdürülebilirlik? – Sürdürülebilir Yaşama Dair	11
Emine Aksoydan	
Sürdürülebilirlik ve İklim Değişimi	32
Müberra Mızıkacı	
İklim Değişimi: Gelecek, Gelecek Mi?	36
Zeynep Akyol Ataman	
Sürdürülebilir Beslenme	43
Damla Ceyhan	
Coğrafi İşaretler ve Sürdürülebilirlik	55
Duygu Ağagündüz	
Su ve Sürdürülebilir Yaşam	65
Derya Dikmen	
Sürdürülebilir Şehirler	70
Öykü Yaman	
Atık Yönetimi	76
Ersin Yaman	
Sürdürülebilir Kent Yaşamında Sanat ve Estetik	85
Nilgün Coşkun Yakar	
İyi Hissetmek ve İyi Yaşamak İçin: Sürdürülebilirlik	90
Gizem Köse	
Fiziksel Aktivite ve Sürdürülebilirlik	96
Merve Çapaş	

Agroekoloji: Gıda Sisteminde Sürdürülebilirlik ve Ötesi	104
Ceyhan Temürcü	
Yaşam Boyu Öğrenme	111
Fatma Mızıkacı	
Sözlük	122
Müberra Mızıkacı ve Esen Yeşil	

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM NEDİR?

Müberra Mızıkacı

Sürdürülebilirlik, ekolojiden çevreye, beslenmeden tarıma, temiz hava ve sudan erişilebilir doğal kaynaklara, iş yaşamından teknolojiye kadar pek çok disiplini içinde barındıran bir kavramdır. Çevreyle uyum içinde yaşama, doğal denge ve kaynakları koruma, doğadan aldığımızı yerine koyabilme ve gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir dünya bırakma öğretisini benimser. Dünyanın ve üzerindeki canlı-cansız tüm paylaşımcıların aslında var olan arz-talep dengesinin talep yönündeki hızlı artışı sonucu bozulmasıyla 2000'lerden sonra sürdürülebilirlik kavramı her ülkenin gündeminde giderek daha fazla yer almaya başladı. Sürdürülebilirlik, kentleşme ve modern yaşamın getirdiği kolaylıklar karşısında bozulan doğal dengenin yeniden inşasına yönelik bir bilinçlenme hareketidir. Artan nüfusun taleplerinin karşısında sınırlı kaynaklar bilinçli insanları çözüm yolları aramaya itmiş; bu da ekonomik, çevresel ve eğitsel tabanları olan bir sosyal bilimin doğmasına yol açmıştır. Çevre ile uyum bilinci belirli çevrelerce her zaman benimsenmesine rağmen, sürdürülebilirlik kavramı bugünkü anlamıyla ilk kez 1972 yılında Stockholm'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda gündeme gelmiştir. Konferans sonunda 26 maddelik Çevre ve Gelişim Bildirisi yayınlanmıştır (United Nations, 2019).

300 yıl önce başlayan ve etkileri hala devam eden endüstri devrimi, 4600 milyar yılda oluşan doğal kaynakları hızla bozulmasına ve tüketilmesine neden olmaktadır (Sustainable Places, 2019). Endüstri devrimi ile yeniden şekillenen yerleşim biçimleri ve üretim sistemleri, tarım ve su kaynaklarının doğal dokusunu bozmuştur. Büyüyen kentler tarım arazilerine taşmış, kırsaldaki üreten nüfus

tüketici sınıfına dönüşmüştür. Bugün, 300 yıl öncesine göre 1.5 dünya hızında tüketiyoruz. Eğer hepimizin tüketim miktarı Amerika kadar olsaydı 5 dünyaya daha ihtiyacımız olurdu. Bu devasa uçuruma giderek daha hızlı artan nüfusu da eklersek bizleri bekleyen açlık, susuzluk, kirlilik, salgın hastalıklar gibi felaketleri öngörebiliriz. Şu andaki yoğun tarım uygulamaları 2025'e kadar dünyadaki tarım alanlarının yüzde 5'inin çoraklaşmasına ve 2,8 milyar insanın su sıkıntısı çekmesine neden olacaktır (Global Water Institute, 2013). Türkiye'de yakın gelecekte su fakiri bölgeler arasına girecektir (WWF, 2014).

Kirlenen hava ve su kaynakları, iklim değişiklikleri, temiz gıdaya ulaşılabilirlik, her bireye eşit eğitim, iş ve sağlık hizmetleri hepsi sürdürülebilirlik kavramının içindedir. Bu yönüyle bozulan bu dengeyi yeniden onarmak yalnızca bireylerin değil, iş ve eğitim dünyasının ve elbette siyasetçilerin de gündeminde olmak zorundadır. Bu yolda çevre ve insan ilişkisi ancak disiplinler arası bir şekilde çalışılarak yeniden dengeye oturtulabilir. Doğayı ve çevreyi korurken ekonomik kalkınmanın da sürdürülebilir olması şarttır. Çünkü gelecek nesiller için temiz gıda ve havanın yanında yeni iş imkânları ve daha gelişkin teknoloji de gereklidir. İşte bu hassas dengeyi sağlamak için fosil yakıt yerine güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını yaygınlaştırmak, geleneksel tarım için verim artırıcı destek programları geliştirmek, artan tüketim hevesini azaltmak, doğadan aldığımızı tekrar yerine koyabilmek gerekmektedir.

Kaynakça

- Global Water Institute (2013). *Future water (in) security: facts, figures, and predictions*.
https://img1.wsimg.com/blobby/go/27b53d18-6069-45f7-a1bd-d5a-48bc80322/downloads/1c2meuvon_105010.pdf
- Sustainable Places (2019). *A brief history of sustainability*. <https://sustainableplaces.com.au/a-brief-history-of-sustainability/>
- United Nations (2019). *Sustainable development goals*. <https://sustainable-development.un.org/sdgs>
- WWF (2014). *Türkiye'nin su riskleri raporu*. https://d2hawiim0tjbd8.cloudfront.net/downloads/turkiyenin_su_riskleri__raporu_web.pdf?4180/turkiyenin-su-riskleri-raporu

NEDEN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK? SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAMA DAİR

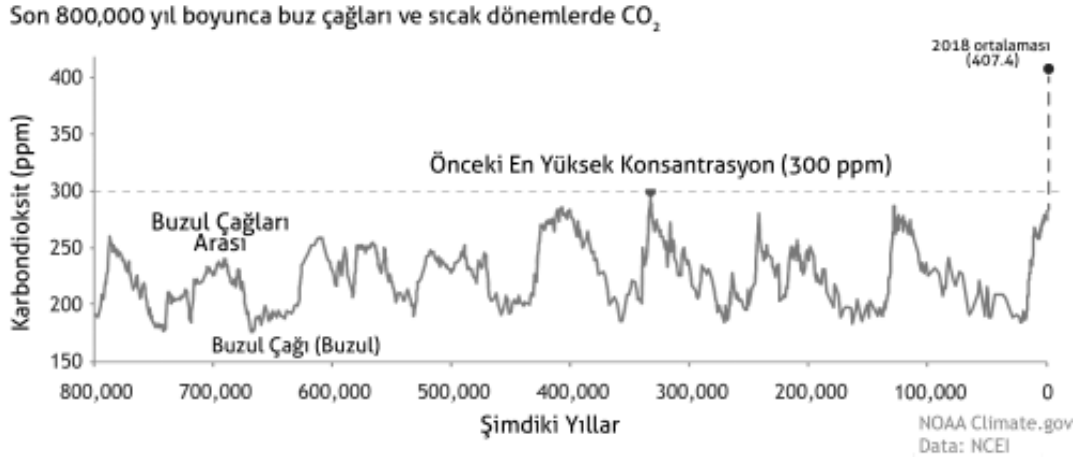
Emine Aksoydan

Sürdürülebilirlik kavramı son yıllarda çokça duyulur oldu. Peki, bu kavram neden bu kadar gündemde?

Sürdürülebilirlik, gündemimize iklim değişikliği ve bu değişikliğin olumsuz sonuçlarının sıkça yaşanması ile birlikte girdi. İklim değişikliği nedir, nedenleri ve sonuçlarına ilişkin bilgiler bu rehberin ilgili bölümlerinde detaylı olarak ele alınmaktadır. Bu soruna kısaca burada da bir göz atalım.

İklim krizi olarak adlandırılan ve çağımızın en büyük sorunu olan küresel ısınmanın en önemli nedeni, atmosferdeki karbon emisyonları ve sera gazı emisyonunun 1750'li yıllarda sanayi devrimi ile birlikte artmaya başlaması ve günümüzde de bu artışın dozunu yükselterek devam etmesidir. Atmosferdeki karbondioksit oranının çoğalmasının temel nedeni insan kaynaklı faaliyetlerdir. 2019 yılı için karbondioksit düzeyi 415 ppm'dir ve bu değer son 800.000 yılda ölçülen en yüksek değerdir. Atmosferdeki karbondioksit düzeyinin 400 ppm seviyesini aşması, ortalama sıcaklıklardaki artışın tehlikeli seviyelere ulaşması için kritik eşiğin aşılması anlamına gelmektedir. Günümüzde insan kaynaklı karbon salınımı miktarı yılda 11 milyar tondur. İnsan kaynaklı faaliyetler arasında da en büyük pay, başta kömür olmak üzere enerji için fosil yakıtların kullanımınıdır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'ne göre (The Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının yüzde

56'sı fosil yakıt kullanımında ortaya çıkan karbondioksit aittir. Kayda değer ikinci etken, başta tarım ve ormansızlaşma olmak üzere arazi kullanımındaki değişikliklerdir (IPCC, 2019).

Şekil 1. Son 800.000 yılda buz çağı ve ısınma dönemlerindeki CO² düzeyleri (Lindsey, 2019).

“İklim değişikliği dünyanın binlerce yıldır karşılaştığı en büyük tehdittir. Medeniyetlerimiz çökebilir.”

David Attenborough (BBC doğa belgeselcisi)

Küresel ortalama sıcaklık 2019 yılında Ocak-Ekim ayları arasında sanayi öncesi dönemin yaklaşık 1.1°C üzerine çıkmıştır. Küresel ısınmanın etkisinin şu anki hızıyla devam etmesi durumunda 2030 ile 2052 arasında en iyi ihtimalle 1.5°C'ye, kötümser senaryoya göre de 2°C'ye ulaşması beklenmektedir. Aradaki 0.5°C'lik fark küresel ısınmanın etkilerinin çok daha şiddetli yaşanmasına neden olacaktır. Sera gazlarının salınımı şu anda durdurulsa bile bu artış en az 0.6°C olacaktır ki salınımı durdurmak bu koşullarda imkansızdır. Uluslararası Küresel Enerji Ajansı 2018 yılı raporunda geçtiğimiz 6 yılda enerji tüketiminin rekor büyümeye ulaştığını ve 2018'de karbon emisyonunun yüzde 1.7 arttığını açıklamıştır (IEA, 2018; IPCC, 2019).

Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), 2019 *Küresel İklim Raporu*'nda beş yıllık (2015-2019) ve 10 yıllık (2010-2019) süreçlerdeki ortalama sıcaklıklarının bugüne kadar kaydedilen en yüksek sıcaklıklar olduğu belirtilmiştir (WMO, 2019).